

VOJAŠKE BARAKE - VOJAŠNICA V RADOVLJICI

Kasarna Kraljevine Jugoslavije v Predtrgu. Barake kasarne Kraljevine Jugoslavije so bile v Šmidolu v Predtrgu. Ko je razpadla Kraljevina Jugoslavija, so vojaki pri odhodu barake razstavili, tako da v Predtrgu ni ostalo nobenih sledi.

Vir: Povedal Rado Erjavec (z njim se je pogovarjal Adi Fink).

Vojašnica v Predtrgu, 1915

Vir: delcampe

Objekt je stal leta 1915 točno tam, kot je bilo vojaško skladišče stare jugoslovanske vojske leta 1940. To skladišče je bilo v "Dovini"- tako se je imenoval graben, kjer je danes cesta iz Šmidova v separacijo. Do skladišča je vodila stara cesta –po današnji Gregorčičevi in nato delno po Stanka Lapuha. Pred klančkom je zavila levo navzdol. Tam kjer je danes vodohram je bil ovinek – levo je šla do vojaškega skladišča, desno pas naprej v Predtrške gmajne in na Stan ter na Fuksovo brv.

Objekt na sliki je bil lesen in ga je stara YU vojska nekje leta 1930 do 1935 predelala, da je imel betonske temelje in je bil zidan. Leta 1941, ko je YU vojska propadla, so ljudje vdrli v to veliko skladišče in pobirali obleke, obutev, hrano, orodje, orožje vseh vrst (pištole, puške, bombe, patrone, eksploziv, eksplozivne vrvice itd) in vozili domov. Izpraznili so celotno skladišče. Ko so prišli Nemci so na plakatih javno objavili, da naj vsi ki so karkoli vzeli iz tega skladišča vrnejo na nemško komando. Čez pet dni bodo delali po hišah kontrolo in če bodo našli pri kom kaj iz tega skladišča bo lastnik hiše likvidiran. Tako so ljudje znosili veliko stvari nazaj v strahu da Nemci ne najdejo pri njih.

Napisal: Franci Valant, p. d. Benč (september 2016)

Leto 1941 - Skladišče za živinsko krmo na kopališču. Omenili smo že, da je bilo kopališče slabo zgrajeno in da so se pojavljale razpoke že v prvem letu delovanja. Tako stanje se je nadaljevalo vse do 2. svetovne vojne in kopališče so vsako leto popravljali z manjšimi deli.

Pomlad leta 1941 pa je prinesla še večjo škodo, saj je imela poražena jugoslovanska vojska na kopališču skladišče za živinsko krmo. Ves prostor pod kabinami je bil napolnjen s stisnjenimi balami slame.

Nemci, ki so znani kot temeljito in snažno ljudstvo, so kaj kmalu pospravili umazanijo. Kopališče so uredili tako, da je bilo uporabno ves čas okupacije. Na kopališču so ostali celo slovenski napisi (npr. tabla z napisom arhitekta Ivana Vurnika) in kopališče je bilo prava oaza med vojno vihro. Tudi za Radovljičane, predvsem mladino.

Vir: Koncert za pianista in orkester (avtor Miran Kenda, 50 let plavalnega športa v Radovljici, izdano 1983).

Šotorska kasarna. Po končani drugi svetovni vojni so ob bazenu (obračališče pod kostanji) uredili vojaško šotorsko kasarno. V tej kasarni so bili nastanjeni vojaki artiljerijske divizije (približno en bataljon) JLA in prištabna enota graničarskega bataljona JLA. Kje so imeli konje ne vem. Mogoče pri Mlakarju, mogoče tudi v stari nemški konjušnici za Magistrom.

Nekako v letih 1953-54 se je artiljerijski divizion preselil v Križe pri Tržiču (pospravili so tudi šotore in jih odnesli sabo). Prištabska enota graničarskega bataljona pa se je preselila na mesto medvojne nemške kasarne »za Magistrovo vilo«.

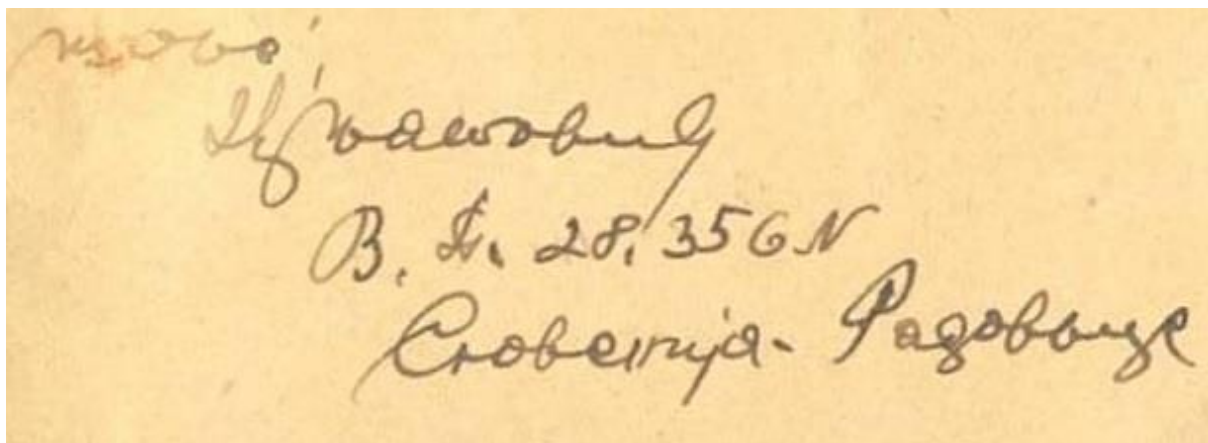
Na omenjenih področjih so bili nastanjeni vojaki, medtem, ko je bila komanda v letih 1946-1952 v Grajskem dvoru. Leta 1952 pa se je preselila v stavbo predvojnega podjetja »Bohinc & Vogelnik« (danes Dom upokojeencev za Policijo).

Vir: Boro Kukić (marec 2014)

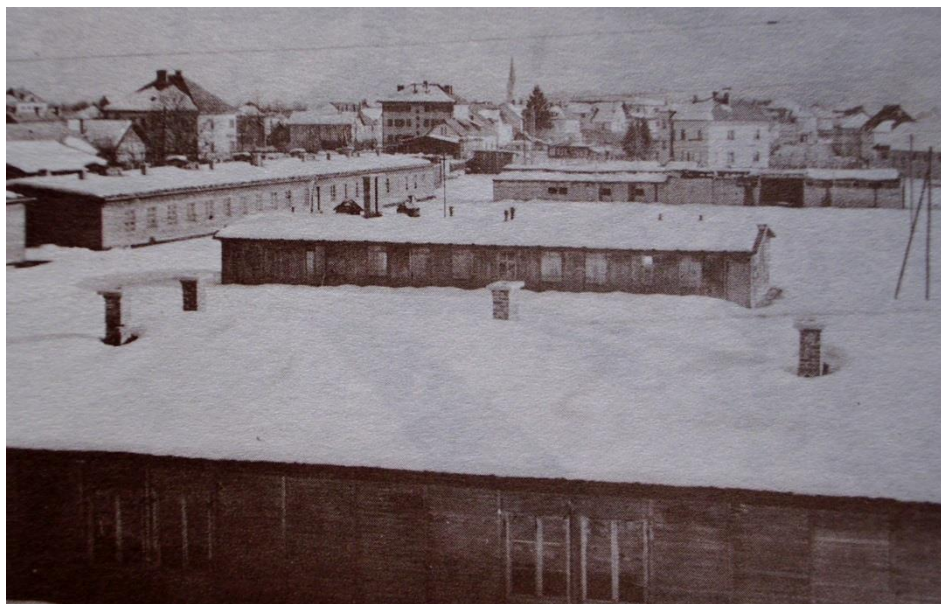

Vojna pošta 28356 - Radovljica, od. 1947

Vir: DAR

Naslov vojašnice: Vojna pošta 28356 - Radovljica, 1946-52
Vir: DAR

Lesene barake, 1942

Vir: GM Kranj (Gorenjski kraji in ljudje VI.)

BARAKARSKO NASELJE V RADOVLJICI.

Za potrebe vojaških in policijskih enot so bile na severnem obrobju Radovljice leta 1942 zgrajene barake, ki so jih gradili interniranci iz taborišča Kraut na Koroškem. Nekdanji sokolski dom (na fotografiji skrajno levo) je bil adaptiran in spremenjen v strankin dom - Parteiheim.

Planinska enota in konjušnica. V kasarni je bila med vojno verjetno nastanjena planinska nemška enota. Nemški vojaki so bivali v lesenih barakah, medtem, ko so imeli konjušnico v dveh zidanih objektih.

Vir: Boro Kukić (marec 2014)

V kasarni so imeli Nemci med vojno: v prvi baraki »Virband«, druga baraka je bila za uslužbenke, v tretji je bila SS divizija Princ Evgen, v četrti pa so bila skladišča in orožje.

Vir: Rado Erjavec (marec 2014)

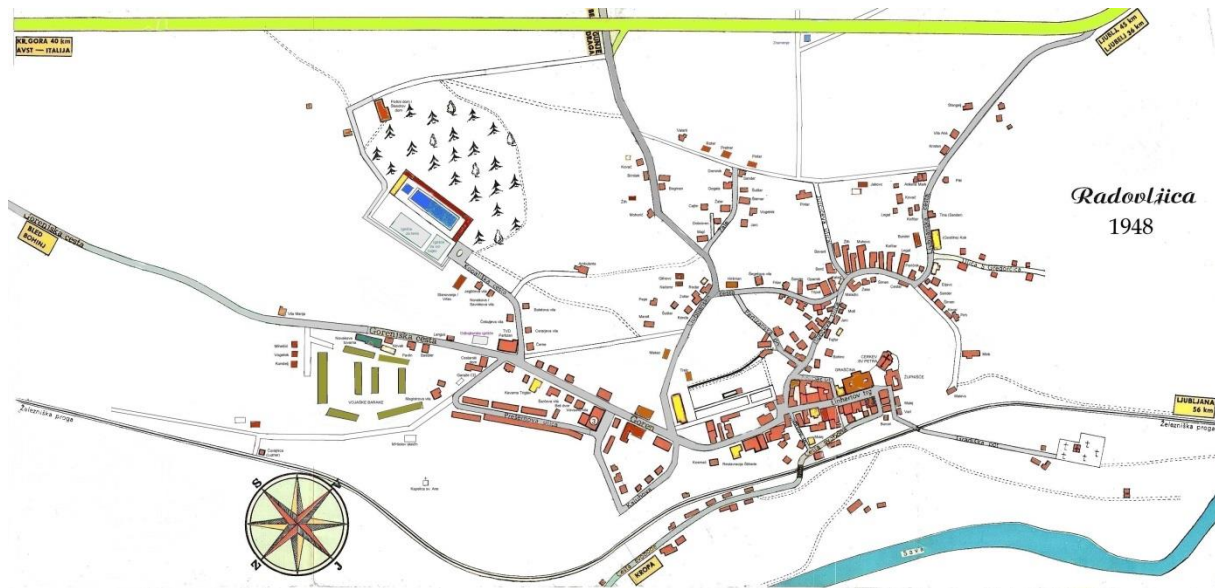
Baza za repatriacijo. Baza za repatriacijo Radovljica je bila urejena konec maja ali v začetku junija 1945. Prostore za sprejem repatriirancev so pripravili v barakah na polju ob poti iz Lesc proti Radovljici, ki so jih postavili že Nemci. Barake so sproti urejali, dopolnjevali, opremljali, tako daje baza lahko sprejela do 1500 ljudi dnevno. Delo je potekalo v sodelovanju vojaških in civilnih oblasti, s pozivi pa so se obračali na prebivalstvo, naj podpirajo njihova prizadevanja z zbiranjem prispevkov v blagu, hrani in denarju. Začetki delovanja so bili kot povsod drugje tudi v bazi Radovljica zelo težki. Komandant je v prvih dneh junija 1945 poročal Štabu za repatriacijo v Ljubljano, da so slabo opremljeni. Pripravljene so bile le tri barake, v katerih ni bilo mogoče zadostiti vsem pogojem za delovanje baze. Toda iz dneva v dan se je stanje popravljalo, prihajala so podrobnejša navodila, predvsem pa pomoč v opremi, pritegnili so tudi večje število ljudi za delo. Zmogljivost baze je bila v mesecu juliju že veliko večja.

V bazi Radovljica je delalo od 20 do 30 ljudi. Sprejemni center je imel komandanta, politkomisarja, referente za intendanco, saniteto, promet, sindikat, socialno skrbstvo, personal, propagando in seveda administratorje, kurirje, kuharice, spremljevalce repatriirancev na poti iz baze proti domu, ljudi, ki so pomagali v ambulanti, skrbeli za čistočo itd.

Ambulanta. Izredno pomembno delo v bazi je opravljal sanitetni referent in skupina, ki je delala z njim. V Radovljici so postavili ambulanto in higiensko ekipo, ki je sčasoma pridobila vse več opreme (npr. aparate za dezinfekcijo in dezinfekcijo) in je vse boljše skrbela za primerne higienske razmere v bazi. Zdravila in sanitetni material ter razno opremo so dobivali preko Komande mesta Radovljica. Bolne ljudi, potrebne bolnišnične nege, so pošiljali v vojno bolnico, pa tudi v civilne bolnišnice. Prve dni, ko je baza pričela delovati, je vodil sanitetno področje Franc Burja, nato pa je v Radovljico prišel Korošec Franc Warum, študent medicine (8 semestrov), ki je vodil delo do konca septembra 1945, ko je odšel domov na Koroško. Nasledil ga je Janko Kryzanovski, do tedaj pomočnik sanitetnega referenta, Zdravniku je bilo v pomoč dodeljeno zdravstveno osebje. Pri sistematskih pregledih so ugotavljali, da je bilo veliko ljudi bolnih na pljučih, da so bili podhranjeni in slabokrvni. Marsikdo je zbolel na dolgi poti povratka, ki je pogosto trajal dneve in tedne. Tako je v poročilu dr. Ladislava Pirca, ki je spremljal transport Jugoslovanov iz Prage, zapisano, da je na poti, ki je trajala mesec dni, umrlo 8 ljudi, imeli so 260 primerov, kjer je moral posredovati zdravnik, moral je amputirati nogo, asistirati pri porodu, kajti med potjo je bilo nemogoče težje bolnike oddati v bolnišnico. Ambulanta, ki je bila v Radovljici pripravljena za najnujnejše primere, je sprejela 15 bolnikov. Na novo so že mesecu juniju 1945 zgradili komoro za razuševanje obleke in posteljnine, kopalnice, v gradnji pa je bila tudi čakalnica za namestitev ljudi, preden so jih zdravniško pregledali.

Baza za repatriacijo v Radovljici je svoje zadolžitve vzorno opravljala vse do 8. novembra 1945, ko so razmere pokazale, da ni več potrebna in je zaključila svoje delo

Vir: Baza za repatriacijo Radovljica (avtorica Metka Gombač / Kronika 1994).

Načrt barak, 1945

Vir: Na Ropretov Načrt mesta dorisal Franci Valant

Dva zidana objekta je naredila naša vojska - prej so bile tu lesene barake kot vse ostale. Nemci so imeli vse ograjeno z 3,00 m visoko žično ograjo. Naši so ograjo podrli in postavili nižjo (1,40 m). Za prvim zidanim objektom se lepo vidi zadaj topol. Stal je ob poti po kateri smo hodili v mestno polje in na "vahtnico" (današnji ...). Za čuvaja je bil Luznarjev ata - tam je stanovala cela njihova družina (pet otrok). Ob vahtnici je bil tudi prehod čez progo za dostop do vseh njiv na drugi strani "štroke". Pri topolu je bilo leseno kristusovo znamenje.

Nove kasarne tam kjer je danes knjigoveznica so se gradile v letih 1965/66 in zelo verjetno je, da se je vojska preselila v Šmidov 1967. Lokacija vojašnice je bila bivše področje nemške vojske in nato v Šmidov do leta 1991. Naprej pa jo ni bilo več.

O barakah pri kopališču pa žal ne vem nič.

Napisal: Franci Valant - p. d. Benč

Zidana objekta kot stanovanja, 1967
Vir: arhiv družine Gregorčič

Komanda v Grajskem dvoru

Komanda vojske v Grajskem dvoru. Še konec leta 1946 je MLO Radovljica pričakoval, da bo dobil v upravljanje hotel Grajski dvor. Jeseni 1947 pa ga je od Mestne hranilnice prevzela v upravljanje vojska in v njem ostala do leta 1952. Dne 11. 06. 1952 ga je od XVII. divizije prevzela LOMO Radovljica.

Vir: Radovljica v letih po 2. svetovni vojni (avtorica Nada Holynski, Radovljiški zbornik 1992).

Pestra komunalna dejavnost v radovljiškem okraju. ... Okrajni ljudski odbor bo v enem mesecu preskrbel radovljiški enoti KNOJ nove prostore in tako pridobil v Grajskem dvoru sobe za turiste, katerih Radovljica sedaj nima. Tudi »Triglav« bo preurejen in bo že prihodnje leto služil gostom. ...

Vir: Glas Gorenjske, 8. 8. 1953

Radovljica, ok. 1966
Vir: DAR (GUZ Matajur)

Op.: Turistična podoba Radovljice je bila eden izmed razlogov prenosa vojašnice v Predtrgu.

Vojašnica v Predtrgu

Komanda je bila po vojni v Grajskem dvoru, vojašnica pa v stavbi bivše tovarne pletenin Vogelnik (na lokaciji, kjer je bil kasneje dom upokojencev).

Vir: DAR

V času županovanja Stanka Kajdiža je prišlo do spoznanja, da vojašnica ne sodi na ta prostor. Mesto se je namreč zelo razširilo in vojašnica je bila koncem šestdesetih let sredi novega blokovskega naselja.

V letih 1967-68 so tako v Predtrgu zgradili stavbe za novo kasarno kot tudi komando kasarne. Pred koncem leta 1968 so se vojaki in komanda že preselili v nove prostore v Predtrgu. Med gradnjo so tudi podrli vse lesene kasarne, zidani konjušnici pa so preuredili v stanovanjske enote.

Vojašnica je bila prepoznavna pod naslovom: »Vojna pošta 1081«.

Vir: Boro Kukić (marec 2014)

Župan Stanko Kajdiž. Na področju stanovanjske gradnje je Stanko Kajdiž sodeloval pri soseskah na Cankarjevi in Gradnikovi ulici v Radovljici. S svojo pregovorno odločnostjo je dosegel preselitev radovljiške vojašnice iz centra mesta na lokacijo v Predtrgu (1967-1968) ...

Vir: Deželene novice (december 2011; št. 11, str. 2).

**Pospravljena lokacija vojašnice, 1968
Vir: arhiv družine Potočnik**

**Otroci na Poljski poti (pod konjušnico), ok. 1960
Vir: arhiv družine Pistavec (foto Franc Pristavec)**

Slika z otroci, v ozadju zidane barake in topol z znamenjem. Vidna je še visoka nemška ograja. Fotograf je stal blizu kapele sv. Ane. Bunker na sliki (nadstropni) je v sklopu vojaškega poligona. Zgrajen je nad našim poljem (današnje sončno naselje). Levo od bunkerja je bila gramoznica. Za bunkerjem je Geltarjeva hiša. Pod bunkerjem se je odcepila naša pot od Poljske poti, ki je vodila na "vaht'nco".

Franci Valant

**Žig Odseka za narodno obrambo Radovljica, SRS
Vir: arhiv Zvone Razinger**

.....

Barake

1941-45

Barake so med vojno postavili okupatorji, nato pa so jih takoj po vojni razširili (repatriacija; ko so v Radovljici na dan lahko sprejeli ok. 1500 ljudi). / vir: PDF; Baza za repatriacijo.

Zdravstvene barake

podrto 1967

V barakah so leta 1947 ustanovili »Okrajno rešilno postajo«. To so ob selitvi I. 1967 preselili na Bled. / Vir: Milena Grm

Vojaške barake

podrto 1967-68

Barake so podrti I. 1967-68, ko so kasarno preselili v Predtrg. / Vir: Kukić

Na Načrtu mesta Radovljica I. 1973 na tem mestu ni vrisanega ničesar, torej sta bili podrti tudi oba zidana stanovanjska objekta (prej konjušnica).

.....

Sestavil: Goran Lavrenčak